

Lausuntopyyntö jäsenkunnilta Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän vuosien 2026-2028 toiminta- ja taloussuunnitelmasta ja vuoden 2026 talousarviosta

Yhtymähallitus 30.09.2025 § 126
2/02.02.02/2025

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän jäsenkunnille annetaan lausunnonanto-mahdollisuus vuosien 2026–2028 toiminta- ja taloussuunnitelmasta ja vuoden 2026 talousarviosta.

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä on yksi Suomen suurimmista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä ja merkittävä koulutustoimija Päijät-Hämeen alueella. Salpaus on vuonna 2025 opiskelijavuosien perusteella maan kahdeksanneksi suurin ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjä. Ennakkotietojen mukaan vuoden 2026 rahoitus tullee laskemaan vuoden 2025 tasosta, mutta tarkat euromäärät selviävät vasta kuluvan vuoden lopussa. Rahoituslain uudistus kohdistaa leikkauksia erityisesti aikuiskoulutukseen, jos opiskelijat ovat aiemmin suorittaneet tutkinnon tai ovat työssä opintojen alkaessa.

Ammatillinen koulutus rahoitetaan valtionosuudella sekä kuntien asukaskohtaisella maksuosuudella. Kunnan rahoitusosuus vuonna 2025 on laskettu valtion talousarviossa määritellyn määrärahan, maan asukasmäärän ja kunnan asukasmäärän perusteella – ja tuo osuus on 196,45 euroa/asukas vuonna 2025. Kuntien osuus ammatillisen koulutuksen rahoituksesta on hieman yli miljardi euroa, valtion hieman tätä pienempi. Kuntayhtymän omistajakunnat eivät osallistu rahoitukseen valtakunnallisen järjestelmän lisäksi, vaan toimintamenojen ohella myös kaikki investoinnit ja mahdolliset rahoituskulut katetaan Salpauksen omilla tuloilla.

Laki ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta vuosille 2026 – 2033 on hyväksytty. Valtakunnalliseen kokeiluun valitaan enintään 40 koulutuksen järjestäjää, joiden järjestämisluvut korvataan määrääjäksi kokeiluluvulla. Ministeriön ja koulutuksenjärjestäjien välisissä neuvotteluissa pyritään yhteensovittamaan kansallisia ja paikallisia tavoitteita. Koulutuksen järjestäjät arvioivat alueen tarpeita yhdessä keskeisten aluetoimijoiden kanssa ja tekevät esityksen strategisista tavoitteista. Opetus- ja kulttuuriministeriö tuo keskusteluun kansallisia tavoitteita ja keskitetysti valmisteltua tietopohjaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää neljän vuoden välein koulutuksen järjestäjien kanssa neuvottelut koulutuksen vaikuttavuutta ja laatua koskevista tavoitteista. Tavoitteet kirjataan Opetus- ja kulttuuriministeriön ja koulutuksen järjestäjän väliseen sopimukseen, ja tavoitteiden toteutumista seurataan kokeilun aikana. Haku kokeiluun mukaan pääsemiseksi on menossa ja vuoden 2025 loppuun mennessä ministeriö tekee päätökset kokeiluun osallistuvista koulutuksen järjestäjistä. Salpaus alueellisena koulutuksen järjestäjänä on luonnollisesti hakenut mukaan kokeiluun.

Vuonna 2026 voimaan tuleva ammatillisen koulutuksen uusi rahoituslaki painottaa entistä enemmän työllistymistä ja koulutuksen vaikuttavuutta. Rahoitus jakautuu seuraavasti: 50 % perusrahoitusta, 30 % tutkintojen ja tutkinnon osien osaamispisteitä, 18 % työllistymiseen ja jatko-opintoihin sijoittumiseen ja 2 % opiskelija- ja työelämäpalautteeseen. Aiemmin tutkinnon suorittaneet eivät enää kerrytä rahoitusta kokonaisista tutkinnoista, vaan osaamispisteistä ja perusrahoituksesta. Työllistymisrahoitus myönnetään vain, jos opiskelija ei ollut työllinen ennen koulutusta. Opiskelijavuosien lasku ja

muutokset rahoituksessa edellyttävät opiskelijavalinnan kriteerien tarkastelua ja osittaista uudistamista sekä hyvää dokumentointia ja valintaperusteiden läpinäkyvyyttä.

Oppivelvollisten ja ilman tutkintoa olevien koulutusmahdollisuudet ovat jatkossakin ensisijaisia. Laajennettu oppivelvollisuus on toteutunut alueella hyvin, alueen lukioissa ja ammatillisessa koulutuksessa sekä TUVA-koulutuksissa on määrällisesti tarjolla riittävästi paikkoja. Vaativaa erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille tarjotaan koulutusta yhteistyössä Kaarisilta ry:n ja erityisoppilaitos Kiipulan kanssa, joka toimii Salpauksen Lahden kampuksilla.

Merkittävimmät muutokset koulutustarjonnassa kohdistuvat ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin. Näitä koulutuksia suunnataan jatkossa erityisesti Salpauksen toiminta-alueen henkilöasiakkaille ja työpaikoille, tukemaan alueen työvoimatarpeita. Valtakunnallisesti laaja tarjonta supistuu. Salpauksen rooli alueellisena kouluttajana korostuu entisestään – koulutus palvelee osaavan työvoiman saatavuutta ja nuorten osallisuutta koulutukseen toisella asteella. Päijät-Häme on edelleen korkean työttömyyden ja matalan koulutustason maakunta. Tilanteeseen odotetaan kuitenkin parannusta lähivuosina alueelle tulevasta uudesta teollisuudesta, josta Lahteen rakennettava Fazerin uusi suklaatehdas on hyvä esimerkki. Tekniikaltaan modernin tehtaan arvioidaan valmistuttuaan työllistävän noin 200 henkilöä. Fazer ja Salpaus ovat tehneet jo pitkään hyvää yhteistyötä ja Fazer on tehtaan sijaintipaikkakuntaa valitessaan jo aiemmin valinnut Salpauksen strategiseksi yhteistyökumppanikseen henkilöstön osaamisen varmistamisessa.

Aikuisille suunnattua jatkuvaa hakua vahvistetaan, ja verkko- sekä monimuoto-opetuksen tarjontaa kasvatetaan. Tavoitteena on tarjota lyhyitä, työllistymistä tukevia tutkinnon osia joustavasti ja mahdollistaa opiskelun aloittaminen milloin tahansa vuoden aikana – opiskelijälähtöisesti ja työelämää palvelleen. Salpaus osallistuu vahvasti alueellisten työvoimapalvelujen kehittämiseen moniammatillisessa yhteistyössä. Päijät-Hämeen haasteita ovat edelleen alhainen koulutustaso ja nuorisotyöttömyys, jotka edellyttävät pitkäjänteistä työtä. Työllistyminen, alan vetovoima ja hakijan aiempi koulutustausta vaikuttavat suoraan siihen, mitä koulutuksia jatkossa tarjotaan. Oppivelvollisille on järjestettävä koulutusta, niin että se mahdollistaa pääsyn myös korkeakouluopintoihin. Markkinointia kohdennetaan huoltajille ja nuorille, jotta ammatillinen koulutus tunnistetaan nykyistä paremmin väylänä korkeakouluun. Jo nyt noin puolella ammattikorkeakouluopiskelijoista on ammatillisen koulutuksen tausta.

Tulevien vuosien aikana tarkastellaan myös koulutusalojen rakennetta. Hius- ja kauneusalojen koulutustarjontaa sopeutetaan työllistymisnäkökymien mukaisesti – yrittäjäyys ei ole nuorilla ensisijainen uravaihtoehto ja palkkatyömahdollisuudet alan luonteesta johtuen ovat rajalliset. Tieto- ja viestintätekniikan alan koulutustarpeeseen vaikuttaa vähentävästi nopeasti muuttuva teknologia, tekoäly ja digitalisaation arkipäiväistyminen. Rakennusosalalla tulee huomioida suhdannevaihtelut ja ikärakenne. Eläin- ja luontoaloilla maatalousalan vetovoiman heikkous sekä kouluttautumisen taloudellisten mahdollisuuksien kapeneminen aikuisilla vaikuttavat erityisesti kala- ja ympäristöaloihin. Hevososalalla koulutuksen kustannukset ja erityisesti nuorten korkeat keskeyttämismäärät sekä valtakunnallinen tarjonta lähialueilla tukevat sitä, että koulutuskäytössä olevien hevosten määrää on perusteltua vähentää ja keskittää toiminta yhteen talliin. Tarkemmin oppivelvollisille suunnatut vuoden 2026

aloituspaikat koulutusaloittain ja kampuksittain esitetään tämän toiminta- ja taloussuunnitelma-asiakirjan kohdassa 1.3.

Uuden strategiakauden alkaessa vuoden 2026 alusta Salpaus sitoutuu pitkäjänteiseen tavoitteeseen rakentaa yhdessä työtä ja parempaa elämää Päijät-Hämeessä. Strategian ytimessä on jokaisen onnistuminen – oli kyseessä opiskelija, henkilöstö tai työelämän kumppani. Arvot ja eettiset periaatteet säilyvät entisinä. Strategiassa painottuvat vaikuttavuus, työllistyminen ja jatko-opintoihin siirtyminen, sekä Salpauksen rooli palveluorganisaationa ja yhteiskunnallisena vaikuttajana.

Vuoden 2026 osalta koulutustarjonnan toiminnallinen tavoite on noin 5700 opiskelijavuotta, kun rahoitus kattaa ennakkotietojen mukaan noin 5243 vuotta. Toiminnan tavoitteeseen sisältyy varmuusmarginaali, jotta alueelle tarjottava koulutus on riittävä ja vuosimäärä ei alita myöskään pienempänä toteutuessaan rahoituspäätotä. Vuodesta 2030 eteenpäin nuorten ikäluokkien pieneneminen vaikuttaa alueella merkittävästi – Salpauksessa jopa yli 400 opiskelijavuoden väheneminen vuoteen 2035 mennessä on tästä syystä mahdollista, ellei maahanmuutto tasapainota kehitystä.

Opiskelijamäärien kehityksellä on suora vaikutus henkilöstöön. Eläkepoistuma helpottaa osaltaan sopeutumista, ja harkittu käyttö taseeseen kertyneestä ylijäämästä mahdollistaa hallitun siirtymän. Henkilöstömäärän tarkastelua jatketaan edelleen, kuten aiempien rahoitusleikkausten yhteydessä on tehty.

Vuosi 2025 on edennyt Salpauksessa vakaasti, huolimatta ammatilliseen koulutukseen kohdistuvista valtakunnallisista säästöistä. Toisin kuin moni muu koulutuksen järjestäjä, emme ole joutuneet käymään laajoja muutosneuvotteluja. Tilanne kuitenkin edellyttää toiminnan sopeuttamista – erityisesti rekrytoinneissa, hankinnoissa ja kaikessa toiminnassa. Kohdennetut henkilöstövähennykset tulevat olemaan väistämättömiä.

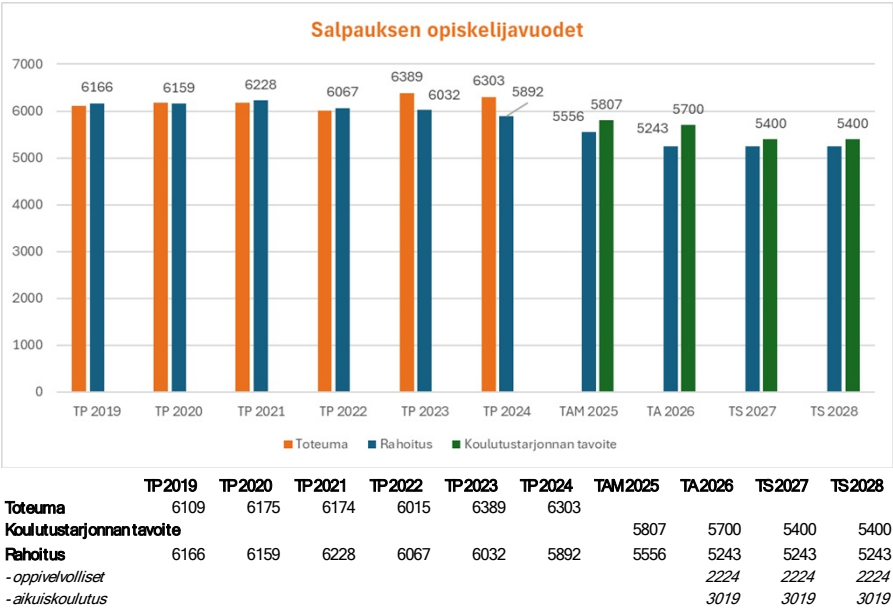
Edellisen vuoden tulos ja varautuminen muutoksiin

Vuoden 2024 tilinpäätös oli selkeästi ylijäämäinen ja ylitti talousarvion tavoitteet. Kulurakenteemme oli rahoitustasoon nähden alhaisempi, mikä kattaa vuoden 2025 rahoitusleikkauksen vaikutuksen (-4 miljoonaa euroa). Talousarviossa 2024 olimme jo varautuneet leikkauksiin, ja keväällä 2024 saadun vuotta 2025 koskevien rahoitusleikkausten ennakkotiedon pohjalta jatkoimme valmistautumista rahoituksen laskuun. Näin vuosi 2024 oli ylijäämäinen, koska rahoitusleikkaus ei toteutunut vielä tuolloin. Kuluhallinnan pitkäjänteisyys – alkaen jo Sipilän hallituskauden mittavista leikkauksista – mahdollistaa tämän vuoden leikkauksiin sopeutumisen. Työtä tulee kuitenkin jatkaa, rahoitus alenee edelleen vuonna 2026.

Tulevat vuodet: alijäämän hallinta ja vakauden ylläpito

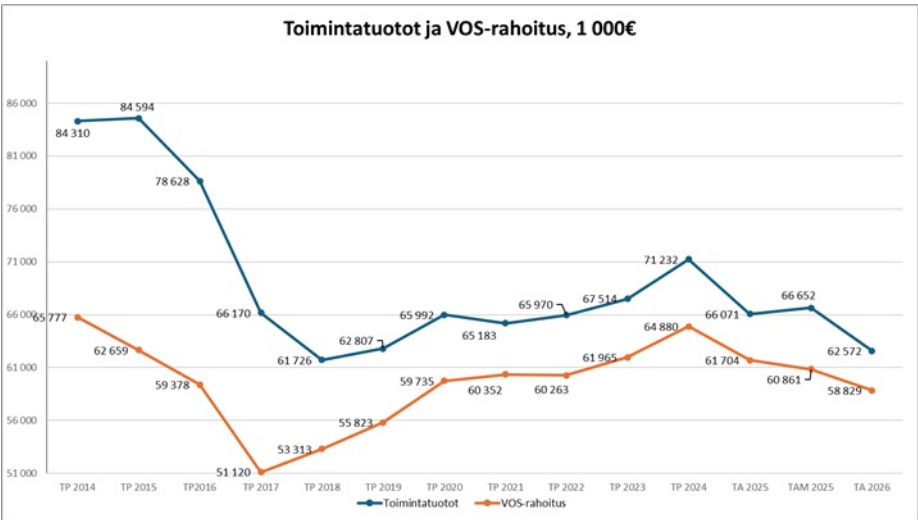
Vuoden 2026 talousarvio ja sitä seuraavat taloussuunnitelmat tulevat olemaan selkeästi alijäämäisiä. Käytämme aiempien vuosien ylijäämää ja hyvää maksuvalmiutta nyt Päijät-Hämeen ammatillisen koulutuksen turvaamiseksi. Julkisen talouden epävarmuus tuo mukanaan riskejä rahoituksen kehitykselle, mutta Salpaus on taloudellisesti vakaa ja valmis kohtaamaan nämä haasteet. Strateginen suunnittelu ja jatkuva kehittäminen varmistavat laadukkaiden koulutuspalvelujen säilymisen.

Salpauksen vuoden 2025 rahoituspäätös vähensi opiskelijavuosimäärää 336 opiskelijavuodella (-5,7 %) ja valtionosuusrahoitusta -3,9 miljoonalla eurolla (-6 %). Vuoden 2026 talousarvio laaditaan ministeriöltä saadun ennakkotiedon perusteella. Rahoituksen ennakoitaan edelleen laskevan vuonna 2026. Opiskelijavuodet laskevat 5243 opiskelijavuoteen (-313 vuotta, -5,6 %) ja uuden rahoituslain mukainen ennakoitu rahoituksen lasku on -2,9 miljoonaa euroa (-4,5 %). Lisäksi talousarvioon otetaan huomioon 1,5 prosentin rahoituksen indeksikorotus.

*) vuoden 2026 rahoitusaso perustuu 6/2025 opetus- ja kulttuuriministeriön ennakkotietoon

Kuva ja taulukko: Valtionosuusrahoituksen pohjana olevat opiskelijavuodet

Kuva: Toimintatuotot ja valtionosuusrahoitus 2014-2026

Henkilöstöresurssit ja rahoituksen muutokset

Vuosina 2020–2024 saadulla väliaikaisella harkinnanvaraisella rahoituksella voitiin lisätä 180 henkilötyövuotta opetukseen ja ohjaukseen. Vuoden 2024 lopussa näistä resursseista oli käytössä vielä 22 henkilötyövuotta. Ilman uusia leikkauksia lisäresurssi olisi voinut jäädä pysyväksi. Taloussuunnitelmassa vuoden 2028 henkilötyövuosien arvioidaan pienentyvän 78:lla vuoden 2024 toteutuneesta tasosta. 20 henkilötyövuotta tästä perustuu siivouspalveluhenkilöstön liikkeenluovutukseen Päijät-Hämeen laitoshuoltopalveluille 1.1.2025 alkaen. Henkilöstösuunnitelma on toiminta- ja taloussuunnitelma asiakirjan luvussa 1.4..

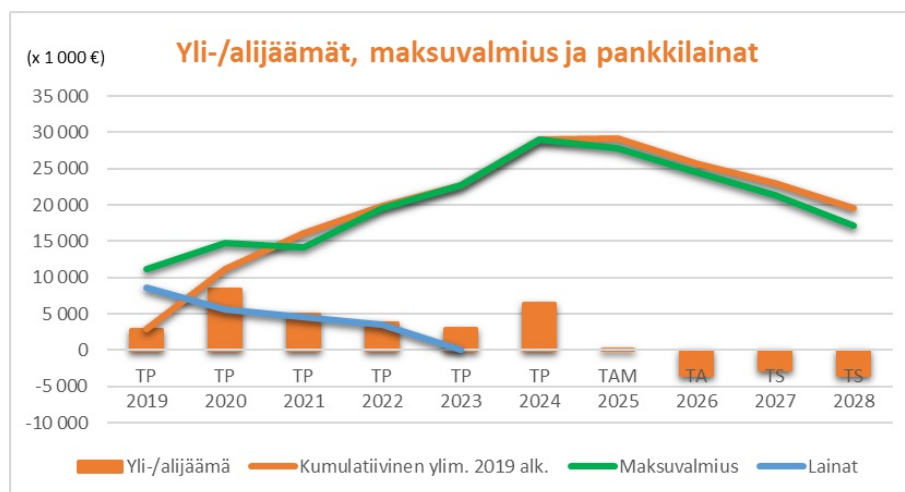
Henkilöstökustannukset ja sopimusneuvottelut

Uudet työ- ja virkaehtosopimuskorotukset aiheuttavat merkittäviä lisäkustannuksia. Yhden prosentin yleiskorotus nostaa Salpauksen kuluja noin 400 000 eurolla. Vuosien 2026–2028 aikana toteutuvat yhteensä noin 9 prosentin korotukset ja ne nostavat kustannuksia noin 3,6 miljoonaa euroa. Ellei rahoitus kasva vastaavasti, henkilöstömitoitusta on arvioitava edelleen kriittisesti.

Yhteinen vastuu ja tulevaisuuden rakentaminen

Kuntayhtymän talous on vakaalla pohjalla ja velaton. Saavutetut ylijäämät mahdollistavat hallitun sopeuttamisen. Tavoitteena on pitää alijäämä mahdollisimman pienenä sekä parantaa tuottavuutta ja vaikuttavuutta. Laadukkaiden palveluiden tuottaminen niukkenevilla resursseilla edellyttää tiivistä yhteistyötä ja yhtenäistä toimintakulttuuria koko organisaatiossa.

Taloussuunnitelmaa arvioitaessa on tarkasteltava tilikausien kumulatiivista ylijäämää vuodesta 2019 alkaen.

TAM 2025 sisältää talousarviomuutosesityksen 2025 (yhtymäkokous 11/25)

Edellä kerrotun lisäksi on muistettava ja on erinomaisen tärkeää, että taseen ylijäämiä on pystytty kasvattamaan Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän koko toiminta-aikana vuodesta 2015 alkaen, huolimatta edellisten hallituskausien raskaista rahoitusleikkauksista, jotka veivät kuntayhtymältä vuosina 2013-2018 -30 prosenttia, -20 miljoonaa euroa rahoitusta koulutuksen laajuuden säilyessä lähes ennallaan. Operatiivista alijäämää ei tuolloinkaan tehty. Tasetta on kevennytty osana kiinteistöjen vähentämistä, ja tähän liittyen on tehty lisäpoistoja ja myyntitappiokirjauksia. On erinomaisen tärkeää, että taseen

ylijäämiä on pystytty kasvattamaan Päijät-Hämäläisen ammattillisen koulutuksen pitkäjänteisen toteuttamisen resursiksi.

Kuntayhtymän talous on vakaalla pohjalla huolimatta alijäämäisestä taloussuunnitelmakaudesta. Aiempien tilikausien hyvien tulosten ansiosta kuntayhtymän maksuvalmius on korkea ja kuntayhtymä on pankkilainoilla mitattuna velaton. Vuosien 2019–2024 ylijäämä on 29,1 miljoonaa, joka vastaa myös kuntayhtymän maksuvalmiutta. Tämän lisäksi kuntayhtymän taseessa ovat sen vanhat 21,1 miljoonan ylijäämät, jotka ovat taseessa muissa kuin kassavaroissa eivätkä näin olleen realistisesti käytettävissä olevaa tasepuskuria. Saavutettua ylijäämää käytetään tulevana vuosina koulutuksen hyväksi talouden muutosten väliaikaiseen rahoitukseen. Toimitilaohjelman toteuttaminen, mikä mahdollistaa myös toimitilojen vähentämisen ja sitä kautta kiinteistöjen käyttökulujen hallinnan, edellyttää investointeja, johon saavutettua kassaylijäämää käytetään ilman velanottoa.

Salpaus on uuden strategiansa mukaisesti enemmän kuin koulu – rakennamme alueella yhdessä parempaa työtä ja elämää. Osaamisella onnistutaan ja rakennetaan yhdessä menestystä. Haluamme jokaisen salpauslaisen myös onnistuvan. Näistä on nopeasti muuttuvassa ajassa hyvä ponnistaa strategiakauteen 2026-2029.

Yhtymähallitus käsittelee saadut lasunnot kokouksissaan 14. ja 28. lokakuuta ja toimittaa tämänkin jälkeen saapuneet lausunnot 18. marraskuuta pidettävän yhtymäkokouksen tietoon.

Toimitusjohtaja:

Hallitus päättää pyytää kuntayhtymän jäsenkunnilta lausunnot vuosien 2026-2028 toiminta- ja taloussuunnitelmasta ja vuoden 2026 talousarviosta.

Lausunnot pyydetään toimittamaan Yhtymähallituksen 28.10.2025 kokoukseen mennessä. Myös tämän jälkeen toimitetut lausunnot saatetaan 18.11.2025 pidettävän yhtymäkokouksen tiedoksi.

Päätös:

Päätösesitys hyväksyttiin esitetyn mukaisesti.